

І БӨЛҮК. НИИТИ НЕГЕЛДЕЛЕР

III b II

.....

Виктор ХОВАЛЫГ.
Чаа-Хемчик район.

ийгичи болуп артышында, кышкык чурттаар оорусууда хандырында баш канаттары чыгып, баары доош хомудулар кый Улус депутаттарынын хоорай Совети, бот-орууга-чырыгалаыг септелге-туугу эргелеи, септелге-туугу чустугу, септелге-техниктиг бугурулу эргелеи болгаш өскөдөө организациялар, бугурулу боттарынын девискерлеринде чурттап турар инвалиттерге савгыш салып, чурттаа оору-саяа-боолго хандырыбей көсүлгө. Казо

ДАТОВ.

жыл. Олар баадала ишкелерден дудак чок ажылдаан коллективтик, өг-бүзелиг, ажы-төлдүг болгаш аш-өөрлүг чурттап чоруурлар. Дону

Дуржулгалыг поварныг
амьдыралч деткимчени
берген ажы-төлү ол-ла хө-
вээр артааи. Олар өзүп,
ажыл, амьдыралын боттары
тудуп, чуртталганын улуг
оруунче киргеннери база
баа. Чону чоорган, хөйү
хөйдөн деп чүве ол ышка-
нид. Олар база да, сондоо

«Ойуулар» утукташтыгы, азыркы баарынын ажы-чөпүсү кижизилеринде биче орус сатыш салыш чоруну Ипполита партия азе оргуну, риялынын секретары болуп, колдонуу келетин. Ипполитин олтузуна, политиктин болган изөөлүгү ажыл.

Д. ДАТОВ.

Түмөн-Сая ШАГААЧЫ.

Айтырыңар,
харыылап
берээли

КАНДЫГ ЯНЗЫЛЫГ АЛЫРЫЛ?

Бичик кыстыг мен.
Ачасы Владивостокта
шериг албаны эрттирип
турар. Бодун Краснояр-
скийн кезде ажил-агый
институтунун 3-кү куру-
лууда өрөөнп турар мен.
Амгы үсө узун хуусаа-
лыг шөлөдө уруум-биле
олуар мен. Кызымнын
херекселдин адаы кыл-
дыркаан. Амдызында
оол-биле бадылапчы чок.
Ынчангап кылдыг-даа
пособие албай олурар
мен. Кызымнын-даа ы-
ндыг дуулаамчы ажалын
албайм. Ол-ла пособе-
лерин чотум кандыг до-
кументтер кылдырткан
алырыл? Тайдырлап
берип көрүсөм?

Светлана ОЮН,
Чалаана хоорайныч
чурттакчыы.
Чөөн-Хемчик район.

Силерниң көдүрүп турар
айтырыңарны тус черде
хамаарышкан албан черле-
ринин оңу харылап олур-
гучулары шийтирлеп бо-
лур-дур. Ынчаларок Ча-
дана хоорайда бо айты-
рыңы чүткө силер эвес, а
республикада еске-даа анык
кыстар сонугуран турар
чадаа, ынчангап айнаа ха-
маарыларын кызымдып кө-
рейин. Өрөөнп тургаш, узун
хуусаалыг шөлөдө үнөм
болганында, 1 хар 6 ай-
га чедир уруг асырап
орган үзүндө төлөөр пособе-
лерин өрөөнп турар ин-
ститутунарың профвилел
комитетинден алып ужу-
рул силер. Студентилерге
оон хемчээли 110 рубль.
А район коофициентизи-
ация 132 рубль болур. Айна
херек документтер: уруу-
ларын төртүнгөн херек-
чилеринин хоолгазы, билди-
ришкни.

Уруг төртүтүнгөндө ча-
ныс катал төлөөр пособеин
база-ла өрөөнп турар чери-
ни үстүндө айттыгнан до-
кументилерге үндөйлөп тө-
лөөр. Ол алып пособеинер
нин хемчээли 1990 чылдын
декабрында мурунда төртү-
түнгөн уругта 50 рубль тур-
ган, бир эвес чангыс уруг-
ту болза, а ийи дугаар уруг-
тан эгелен 100 рубль. 1990
чылдын декабрь 1-ден эгелен
пособеини хемчээли район
коофициентизи-биле кады
152 рубль чедир эскен. А
1991 чылдын апрель 1-ден
420 рубль болу берген.

Бот-не пособеинге кол
документилер ияла-ла херек
ХБАБ-тан иезинин айтканы-
биле адазын ат, фамилия-
зын уругтун төртүтүнгөн хе-
речилеринге бижээниң дуга-
йында шынызала бижик хе-
рел. Ол шынызала бижиктин
адазы таварылгада берип
болурун база болбазын
ХБАБ тусый инструкция буу-
гаар шийтирлээр. Бо шы-
нызала бижик чокта бот-не
пособе тыпсыр болдумас.

Шериг албаны эрттирип
турарларын уругтарга да-
раазинда документтер не-
геттир апаар. а/ Уругтун
адазы шериг албаны эрти-
п турар дугайында шериг
кезелин шынызала бижик.
б/ Өл-бүдүниң чурттал тур-
ар черинин дугайында шы-
нызала бижиктин девискэрин.
в/ Көзү, суу азы коорал
Советтеринин куускалар
милан адыр. г/ Уругтун тө-
ртүтүнгөн дугайында хе-
речилеринин хоолгазы. г/ Ол
ишкы бадылашкан хе-
релдеден хоолгазы.

Уругтун адазы бадыла
чокка шериг чоруткан та-
варылгада, шериг кижинин
база уругтун иезинин-иел-
диринин кириген билдирини-
кини барылаапар адазын
тургузул болур. Бо бүгүн
ХБАБ черинден ылазылап
айтырып ол болур силер. Ын-
чангап бадылашканын дуга-
йында херечилеринин хоол-
газын коюп каар. Устүнде ай-
тыккан документтерин район
нун социал хандырылга кия-
дыне киригет, 132 рубль
пособеин тыспып бээ.

Уругтарга бадылап ар-
тзын эскен биле холбаш-
тыр, оларын назы-тарынчы
ады биле 6 харга чедир 200
рубль, 6-13 харга чедир 240
рубль, 13-18 харга чедир 280
рубльды чыт санында алыры
көдүрүм. Ол бүгү дуулаам-
чыны катталал берип тур-
ар. Силерини уругтарга бир
кватрала 50 рубльди со-
шыл хандырылга киядын та-
лээр апаар-дыр.

Мадия ДАРЖАЙ,
Социал хандырылга минн.
стерствоунун пенсия кил.
адыниң кол специалист.

70 ТЫВАГА УЛУСЧУ РЕВОЛЮЦИЯНЫҢ ЧЫЛЫ

ПРОТОКОЛ

ТЫВА АРАТ УЛУСТУҢ І УЛУГ ХУРАЛЫ

ТАНДЫ-ТЫВАНЫҢ АРАТТЫҢ ЧАЗАА-
НЫҢ 1923 ДУГААР ЧЫЛЫНЫҢ 9 АЙ І-ДЕ

Чазак черинге хамааты
алды кожунунарын бүгү-
дө хей төлөөлчилери кат-
тыгып хуралдаан Улуг
хуралга:

1. Сайыттар Чөвүлелин
даргазы Буян-Бадырты ба-
йыр чедирген.
2. Төп комитеттин дарга-
зы Курусели байыр чедир-
ген.
3. Орус улустун консул са-
йыды Василий байыр че-
дирген.
4. Тывада орус улустун
куускомунун даргазы Стри-
лов байыр чедирген.
5. Хуралдын президиу-
мунга Курусели, Буян-Ба-
дырты, Илам-Сүрүн ола-
ры, секретариатында Оруй-
гу, Седен-Сотнам оларны
сонган.
6. Куруселиден бо хуралга
чугаалажыр айтырылгар 8
чугал деп дынаткан.
7. Министрлер Чөвүлели-
нин даргазы Буян-Бадыр-
ты, Танды-Тыва улус болу-
га эрге-шөлөни алгаш
тусый дугунаанын илет-
кел чугаалаан.
8. Илам-Сүрүн хуралды
биче када бүдүн чартык
шак чалсарладыр-дыр деп
чарлаан.
9. Министрлер Чөвүлели-
нин даргазы Буян-Бадыр-
ты эдерип күүседир док-
таал дүрүм 20 чүүлдү ды-
наткан.
10. Иштики яамынын се-
кретары Шырап эргелзэн
ажылынын байдалын чу-
гаалаан.
11. Шүүгү яамызынын са-
йыды Дарма-Базыр ук яа-
мынын шийткен херекте-
ринин болгаш 83 чүүлдү
хоойлу төлөвилелин ды-
наткан.
12. Даштыкы херек яамы-
зынын сайыды Оруйгу
эргелзэн херектеринин ду-
гайын чугаалаан.
13. Сан, салдыг ажылынын
дугайын Дондук чугаалаан.
14. Сан, салдыгын инспек-
тору Шагдыр ук ажылды
чорудулаанын чугаалаан.
15. Сан яамызынын сайы-
ды Ананды улус бюджедин
чугаалаан.
- Танды-Тыванын алды
кожунуун чыгып келген
чугаалажыр чөвүлешкен
төлөөлчилеринин доктаа-
тыкы болза:

Арат чазактын 1923 чыл 9
ай 1-де.

Бирүндө, чазак черинин
моон мурунда тус-тус док-
тааткан дүрүм, шийткен хе-
ректин болгаш чаа док-

Тыва черге чус-чус чылдарда тускайлаң эрге-чагырга
чок, каш дакпыр дарлап адаанга чораан тыва черге чаа кү-
рүнө тургузунары билек, оон мурнунга амдыралдын бол-
гаш өзү-тургузунуң хей айтырылары хүн бүрүдө бодунун
шиитпирин негеп эгелзэн. Тыва республиканын баштайгы
найысылалы безин Туранга турган. Чазак бодунун структу-
разын чоорту эптештирип, ажыл-агыйжы хей айтырыларны
канчаар шийтирлеп турганын көргүзүп турар бир прото-
колду күрүнө архивинден силерге бараалгаттывыс. Бо ху-
рал Хем-Белдинге (амгы Кызылга) республиканын чаа
төвүнүгө эрткен.

тааткан 20 чүүлдүг дүрү-
мүн шүмү-биле чүүлдүг деп
хүлээп ап бадылаан.

Ийде, чазак черинден
Танды-Тыванын алды ко-
жунуунун бүгүдүнүн дарга-
ларында чедир албан кы-
лыр бугор эртээл 24-тү тур-
гузунун бүгү-ле малдан ха-
вырып экеп, тус-бүрү ша-
лын төлөвилерин кылдыр
тургузунар доктаатты.

Уште, бижик эртемге
өөрөйүшкө школа сургуулар-
ны 400 чедир чыгып, чазак
черинде 100 өөреникчи, 4
башкыларын тургузар. Ол
ышкып кожунун бүрүзүнө
ийи-ийи башкылардыг, бе-
жен-бежен уругларын өө-
дирин доктаатты.

Дөрттө, хей арат чоңуун
кадын камгалаарыга ду-
гайын төлөөдө, кижини эм-
негезин албанын өзүзү-
биле тургузар. Чазак че-
ринге бир орус, бир тыва
эмчилерин ийи хомедит кы-
лар олуттур. Хемчик кожуну-
нунга 10 аччыл, Улуг-Хемге
лаарт, Тес-Хемге үш, Каа-
Хемге үш, Бөк-Хемге үш,
Тожута ийи, шүптү 24 эм-
чилерин тургузар. Манай
херектезэр эм чүүлдерин ал-
бан черлеринден тыпсырын
доктаатты.

Беште, ады араттарга
деткимен көргүзүп, тараа
тарыш шары, андаанын,
үрзенин чижектиг чүүлдер-
нин дуулаар.

Алдыда, албан кылыр ки-
жи бүрүзүнө шапкы тес-
тээр кылдыр доктаатты.
Чедиде, моон мурунда

хамааты хей араттардан
хүртүг бооларны хавырып
экигелген болза-даа, ам да-
гыны база каталык боол-
ларны хавырып доктаа-
дыр.

Сесте, албан херезин ши-
деринге доктааткан хоойлу-
нун 83 чүүлдерин доктаа-
дып бадылаар.

Тоста, орус, тываларын
аразында найыралын кы-
лынадыр дугайын ам хей
арат чоңга ажыл-агый сай-
адыралгазын эргелеп, кү-
рүнүнүг тостор дээр ал-
банын салдын. Үндүрер
дөзмин керез чарып док-
таал болза, Тыва арат-
тың ажил-амылыралын
экижидеринге дуузалыг деп
доктаатты.

Онда, санын салды дээр-
ге улустун экономиказын
улам хөгжүдөринге болгаш
чоңуун аммырал байдалын
экижидеринге дуузалар бо-
лган ам кириген чүүлдерин
тыва кижини даярлаары чу-
гула болза чок, орус дала
данынын эки кылыга ыла
38 ондагалыг чүве боза
лап боор ужурут деп док-
таатты.

Он бирде, Сан министр-
ствоунун кайыгы хавырап
дүрүмүн орус дүрүм өзү-
гээр доктаатканын хавырап
болза ажырабас деп доктаа-
ты.

Он ийде, Танды-Тываы
бир-тээ тускай дугунап,
бодунга доңу эргени алы-
лаң болгаш ажал төлө-
вир, эртээл, чуртталга ба-
жы орны албан бүгү хе-

реглел шүүдөм күрүнөдөн
тургузунар төлөөдө, чыл
иштинде чарыгал 282004
лан 8 иек болур. Моон улус-
туң санында хавырап орул-
га кыдат, орус, моол са-
лдылар болгаш алдын казар
черлер алып кайылыны бо-
лаш оон дуулаанын Тыванын
бүгү малынын беш санында
бола хөтү биле 2 лан онаа-
лаң, оон иштинден чус бола-
дан өрүзүнө үндүт онаа хавы-
рып сол-биле дугуларын
доктаатты.

Он үштө, Чазактын дар-
газына Буян-Бадыртыны,
оралкычыга Данынын,
секретарына Дампын-Сү-
рүнүн, Иштики херекте
министринге Илам-Сүрүнүн,
Шүүгү министрине Сотнам-
Балчынын, Даштыкы хе-
чек министрине Оруйгу-
нун, Сан министрине
Анандынын, дөт министр-
ствоуларын чөвүлешкен
сайыттары шөлөйлөп бээр
болза, оларын төлөөлчү-
нө Шырап, Балла, Сан-
чай, Сундук оларын томтуй-
лап, бир хуусаалыг ажал-
далыры-биле сонуп доктаа-
ты.

Он дөрттө, моон мурун-
да Бөк-Хем кожунун бол-
гаш иштинге турган ке-
зек Кыргыстын кижилерин
он кожуну сумга каттыш-
тыр диген херекти бо-
тээ чугаалашпас деп док-
таатты.

Он беште, Улуг-Хем ко-
жунунун Мавлы суму-
га бүгү кижилерин медалы
болуура диген херекти ам
эскетир шийтирлеп көөр
болза чогуур диген.

атмосфераже 58,3 тонна худ,
азоттун, күгүрүнүн болгаш
углеродтун дөзүмүн дээр
хоралыг бүгүмелерин лес
дараалаштыр 10,3 болгаш
14,0 баша 248,2 тоннаын үн-
дүрер. Бо бүгү дээр ком-
бинат 16,4 мун рубль төлө-
вирин кирер. Оон анында
ол эркен чылын 78,2 тонна
бензин өрттөдип чарыгдан.
Оон бойдука чедирген хо-
разынын өрттээ 0,9 мун
рубль төлөөр шыккажыл.

Ол-даа канчаар, комбина-
т хемче арылаттыгнан
сунгу доктааттыгнан хем-
чөдөлөн өлгөтүр аксып ту-
рары дээр 700,8 мун рубль
төлөөр. Бир эвес эрт ком-
бинат дөң дөзөң арылат
туугуларын чартып, бойус
камгалаарын хемчегелерин
албас болза, ол бойус кам-
галаарын болуураче ни-
тин-биле 718,1 мун рубльди
шиччилер апаар.

— Бойус ажылталын чөп-
шөөр чокка, оолталын чо-
руда бээр болза кычыгыт?
— Бо таварылгада кайы-
бир организация бойуска
эвезил-лаа когалап чедирип
турар болза, чөпшөөр чок-
ка холселерин дээр төлө-
вирин доктааттыгнан хем-
чөдөлөн артып хор-
бумелдер таратканы дээр
тыттар.

Устүнде чижектерге үндө-
зилзеш, ажал-агый чору-
дучулары боттарында ха-
маарыштыр дык шыгыгы
түнелерин быш удуз алып
болза аки. Оон башка че-
же-даа кызып ажалдап тургаш,
аргакч черден согма олу-
ртып болурун эвесе.

Республика чазактын док-
таалы организацияларга
акша алырыче эвес, бистин
тынаар агарычыс, ижер
сүвүс арыг. Базар, кире
хоуу-шөлөдөң, арга-эим-
неривс бокалбаан болу-
руче уланган.

Олег ГАВРИЛОВ бее-
далашкан.

гүзүгери багай болган. Бо
чылын ол бугурулде оза-
ланда 125 хуу эскен. Бер-
тук-мезелде таварышкан
кижилерини саны 320 хуу
эскен. Оон бир чылааганга
— транспортчуларын са-
гыла-чоруму батканында.
Эзирик чолаачыларын бу-
рууза-биле озаал-ондак 15,3
хуу көвүздэн. Ылангыя Ча-
данаанын автотранспорт
бугурулде озаал-ондак
кылар чорук көвүздэн. Бо
үенин иштинде айна 5 орук
озаал-ондак болган. Оон түн-
нелинде 2 кижини өлгөн. 5
кижи балыгланган. Эрткен
чылын бо үени-биле деп
нээр, ол бугурулде бол-
ган озаал-ондак бүгү көрү-
гүттер талазы-биле 100 хуу
эскен.

Оуука озаал-ондак бол-
дууразын талазы-биле
пассажирлер АТБ-инде,
№ 2 АТБ-де дүвүргөп бо-
луп артышкан. Алды ай-
нын түннели-биле ол бугу-
рулде озаал-ондак чы
катал эскен.

Агролеттер авиалини
шугумунда озаал-ондак бо-
луп чорук бекип болуп ар-
тышкан. 34 озаал-ондак бо-
луп түннелинде 20 кижини өл-
гөн. 23 кижини бертинген.
Эзирик чолаачылар 9 озаал-
ондак болуура. Агро-
леттер авиалини чарыгы-
нун Сүт-Холде Тес-Хем-
де Чөөн-Хемчикте турар
автотүрүлде черлеринде
озаал-ондак 100 хуу эскен.
19 совхозка транспорт озаал-
ондак болган. Ылангыя
«Коммунизмни херел»,
«Бүрөк», «Ленинни орук»,
«Күш-ажылды хостуу»
совхозтарга озаал-ондак 100
хуу эскен. Ол ажал-агый-
ларын кичээгенин төвүн-
ге алган турар ужурут.

Хузунал транспортт
кижилерин бугуруза-биле
47 орук-транспорт озаал-он-
дак болган. 11 кижини өлгөн.
азы эрткен чылдарында
22,2 хуу көвүздэн. Бичик-
мезел болган кижилерини са-
ны—55. Эрткен чылдын бо
үени-биле ол 22,3 хуу кызы-
рылган. Хузунал машина-
нын ээлик башкарып чо-
лаач, 15 кижини озаал-ондак
болдуган. азы оуука бол-
ган бүгү озаал-ондактын 31,9
хуузу.

Мотоцикл мунукчулары-
нын бугуруза-биле 42 озаал-
ондак болган. Түннелинде 6
кижини өлгөн, 42 кижини ба-

ДАШТЫКЫДА

ИРАККА УДУР ХЕМЧЕГ
НЬО-ЙОРК. Ирактын де-
вискэринде барык 20 хире
«командыла» болгаш баш-
карыла пункттарынын
дайыкшы Американын Кат-
тышкан Штаттарынын прези-
дентини Дж. Буш бадылаан.
Ирак бир эвес бодунун адрол-
дуг технологины узутка-
рында онтаалар болза, ол
пункттарын америк шериг
самолеттары бомбалаар апаар
деп, америк президент ме-
делзэн.

Иракка удур дайын эге-
лээр мурунда АКШ-ка бил-
димес турган адролдуг
объектилерин америк шериг
разведкасы илереткен
Пентагонун албан-дужаал-
дыг кижилери «Нью-Йорк
таймс» солугта дынаткан.
Ядролуг болгаш химиктиг
чепектерин бугуруриге
ажылаар материалдарын
Ирак арга чедир кыжырап
турар, ынчангап ол эскел-
тарын узуткаар солугтарын
америк шериг ужуз чүүл-
үн мурунга салган деп
солугтун чүүлүдө бижэн.

ЭЛЧИННИҢ САН-ХӨӨ
БАЙДАЛЫ
ВАШИНГТОН. АКШ-тын
Москвада элчиниге Роберт
Страусту АКШ-тын прези-
дентини Дж. Буш чокта
чаа томуйлаан. «Эйкин гап-
п, Страус, Хор энд Филд»
фирмага юридиктиг кады
ажылажылгандан онтаалын
дээр чаа элчин 1,4 миллион
долларын алып, АКШ-тын
ССРЭ-ге элчиниге Р. Стра-
усту АКШ-тын сенатды ба-
гы, июль 16-да бадылаар
болат турар.

ЧАЗАК
КАШТЫННЫҢ
УЖУРАЖЫШКЫНЫ
ЛОНДОН. Великобритания-
нын премьер-министри Дж.
Мейжор эркен өскөрсөне
хунаде Канаданын чазак
башыны Брайн Малруни-
биле ужуражышкан. Чели
чурттарын ужуражышкан
он экономикалык чөвүлеш-
кен хураалга чугаалажыр көөр
айтырыларга хамаарыштыр
сумелелде ужуражыш-
кын үенинде болган. ССРЭ-
нин Президентини М. С. Гор-
бачев бо чылын июль 16-да
Лондонга чедип келгире,
чели чурттарын ужуражыш-
каны оон биле ужуражыш
болган Совет Эвилелинге
дуулаамчыны Барыин чүк-
тү берип болурун дуга-
йында айтырыны ол ужу-
ражышканынын үенинде бо-
гаалажыр көөр деп турар.

«Бодунга савалдарын илер-
гетээр эки арта Совет
Эвилелинин Президентинге
бар болур, ону эвилел дын-
чаар болгаш хулаадыр бис»
деп, Дж. Мейжор чугаа-
лаан.

РАМБУНГЕ КЕЛГЕН
Рамбунг (Иезин департа-
мент) АКШ-тын президен-
тини Дж. Буш эркен өскө-
рсөне-с хунаде Франция-
нын Рамбунг хоорайында
челип келген болган фран-
цуз президент Франсуа
Миттеран-биле ужуражыш-
кан. Экономика талазы-биле эне
сайыраңгай каш чурттар-
нын күрүнө болгаш чазак-
тар баштыгарынын Лон-
донга чөвүлеш хураалын
үенинде ССРЭ-нин Прези-
дентини-биле ужуражыш-
кына хамаарыштыр ийи
чурттарын тургаштаан
Дж. Буш болгаш Ф. Мит-
теран дүшүртүп көргөн. Оон
сөүлүдө ийи чурттарын
күрүнө баштыгарынын пар-
тия коофициентизин ар-
тынга болгаш Совет Эвиле-
линин реформаларына бүгү
талаалыг деткименни көрү-
гүттер эргежок чутула деп
меделзэн. Совет Эвилели-
ге «ой милдират акша
бээр дугайында чуга-
ла чоруп турар эвес,
а хамыктын мурунда
ССРЭ-ге техниктиг дуулаам-
чыны бээр апаар деп,

ЧИНГИНЕ
СЕКРЕТАРЫН
ШИИТИРГЕ
НЬО-ЙОРК. Ливанда ба-
далды өөрөңп көөр, ол чурт-
ка тайбынны хандыгар со-
ругалыг тускай төлөөлчи-
лерин Бейрутче чоокку веде
чорударын Каттышкан На-
пиалар Организацияны
чингине секретары Хавьер
Перес де Куальяр шийтир-
лээ.

ХҮН ТУТУРУУШКУНУ
МЕХИКО. Эртен чептер
хунаде бугу хуу тутту-
рушкуну Мексиканын де-
леме девискэринде болган.
Хуу туттуруушкуну чурт-
тун найысылалында барык
7 миунта дүргүндө үгүл-
чүлзөн.

(СЗТА).

лыгланган. Котараан кижилер
колдуулаа аныктар бол-
луп турар.

Чалга кижилерини буруу-
за-биле 38 озаал-ондак бол-
ган. Түннелинде 4 кижини өл-
гөн. 35 кижини балыгланган.
Эзирик чоран чага кижилерин
бурууза-биле 5 та-
варылга болган, ону чага
кижилерге хамаарыштыр
алыр болза, 15,6 хуу, бер-
тинери эркен чылын бо
үени-биле деңизерге, 24 хуу
кызырылган.

Алды айнык иштинде 25
мун чурум үрзешкинери
болган. Транспортт эзирик
башкарып чоран ийи мун
хире кижини туткан. 1991
чылдын июль 28-те Кызыл
хоорайга чоруткан рейд үе-
лине транспортт эзирик
башкарып чоран 29 кижини
тутканын бүртүзгөн.

Кудумчуларга болгаш
оруктарга чораш, орук
шичээжиктерин дүрүм-
чарын сагып чоруп болуу-
караа, силерини кадым-
нын үнеленин ол болур.

Виктор ОШЕПНОВ,
Тыва АССР-ни ИХМ-ни
КМН киядынын улуг
инспектору, милициянын
майору.

ХИРЛЕНДИРГЕНИ ДЭЭШ ТӨЛЕВИР

Тыва АССР-нин Министрлер
Чөвүлели бо чылдын
март 25-те «1991 чылда агаар-бойдусче хирлендирер
бүдүмелдер үндүргени дээр төлөвир хемчээлдерин тур-
гузунарын болгаш оларын ажылаарынын дугайында»
доктаал хүлээп алган. Ук доктаалдын күүсөдөзүн бо-
гаш чамдык таварылгаларда төлөвирини эвезелдир болу-
рун хандырып Тыва АССР-нин Бойдус камгалаанын
күрүнө комитетинге дааскан.

Кызыл хоорай болгаш улус депутаттарынын район
Советтеринин куускомунун, министрстволар, ведомст-
волар, бүдүрлө черлери күрүнө комитетинден агаар-
бойдусче хирлендирер бүдүмелдер үндүреринин чөпшө-
релин алган турар ужурут.

Республика чазактын док-
таалыга хамаарыштыр
тайылаар бээр Бойдус камгалаанын күрүнө комитет-
тинде килдиз начальниги Д. Д. Тагасадан бистин
штаттан дамакар корреспондентизин дилаан.

— Бо документинге кандыг
үндөп берип болур силер,
Виктория Доржуева?
— Рынок экономиказын
шичылгө үзүндө күрүнө
бойдус камгалаанын чүткө
административтиг, эрге-
дуула, мораль-этика арга-
лары-биле чорудуп шыла-
вас. Ынчангап бойдусту
ажылаарынын экономиктиг
башкарып манай кириш-
тирини үе негеп келген.
Тыва АССР-нин Министр-

лер Чөвүлелин үстүндө
айтыгнан доктаалы бо
талазы-биле баштайгы ший-
тирлеп хемчөг болур. Бир
эвес дүң чаа-ла а

